

Module Complexe opvoedsituaties en gedwongen (jeugd)hulpverlening

Bachelor Pedagogiek Hoofdfase

Datum: juni 2022

Voorwoord

Hierbij de laatste module van de hoofdfase. In jaar drie zullen de studenten deze module Complexe opvoedsituaties en gedwongen (jeugd) hulpverlening volgen en een minor naar eigen keuze. In jaar 4 gaan studenten de afstudeerfase in, waarbij zij grotendeels in de praktijk werkzaam zijn en daarnaast opdrachten en een ontwerpgericht onderzoek uitvoeren.

Het programma voor deze module is gebaseerd op het Landelijk opleidingsprofiel Pedagogiek. Studenten die onze opleiding voltooien kunnen zich daarna inschrijven bij het kwaliteitsregister jeugd, bij de kamer jeugd- en gezinsprofessional.

Naar aanleiding van overleggen met professionals uit het werkveld is het programma samengesteld zodat het aansluit op de meest recente ontwikkelingen.

Samen gaan we er een interessante leerervaring van maken!

Veel plezier!

Gerda-Minke Adema

Marianne Wöstmann

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
1. Welkom bij de module!	4
1.1 Overzicht opleiding Pedagogiek	6
1.2 Module in relatie tot de eindkwalificaties	7
1.3 Rol van de pedagoog	8
2. Leren in DBE context.....	9
2.1 Leren in een (PO)groep.....	11
2.2 Werken met leerbogen.....	12
2.3 Leeruitkomsten.....	13
3. Leeruitkomst 1: Reflectief en normatief handelen	15
3.1 Toelichting leeruitkomst	15
3.2 Onderwijsactiviteiten.....	17
3.3 FFF en Toetsing	19
4. Leeruitkomst 2: Positioneren en engageren in civiel- en strafrechtelijk kader	20
4.1 Toelichting leeruitkomst	20
4.2 Onderwijsactiviteiten.....	20
4.3 FFF en Toetsing	24
5. Leeruitkomst 3: Multidisciplinair samenwerken in complexe opvoedsituaties.....	26
5.1 Toelichting leeruitkomst	26
5.2 Onderwijsactiviteiten.....	26
5.3 Toetsing.....	28
6. Samenvatting van de leeruitkomsten, onderwijs en toetsing en beoordeling	29
7. Verplichte en aanbevolen literatuur	31
8. Weekplanning	33
Bijlagen.....	38

1. Welkom bij de module!

Binnen deze module in jaar 3 richt je je op complexe opvoedsituaties en gedwongen (jeugd) hulpverlening. Werken binnen dit kader vergt een bijzondere aanpak. Binnen jeugdhulp kom je als HBO-pedagoog veel in aanraking met complexe problematiek. Naar schatting is in drie tot vijf procent van alle gezinnen in Nederland sprake van meervoudige en complexe problematiek. Het gaat om 75.000 tot 116.000 zogenaamde multi probleemgezinnen. Er doen zich problemen voor op verschillende gebieden. Te denken valt aan kinderen in onveilige thuissituaties waar bijvoorbeeld kindermishandeling of een complexe scheiding speelt. Ook zijn er situaties waarbij in verband met de veiligheid van kinderen tijdelijk de regie moet worden overgenomen of waar een uithuisplaatsing nodig is. Het kan daarbij ook gaan om jongeren met meerdere problemen bijvoorbeeld hechtingsproblemen, gedragsproblemen, verslaving, of het plegen van strafbare feiten.

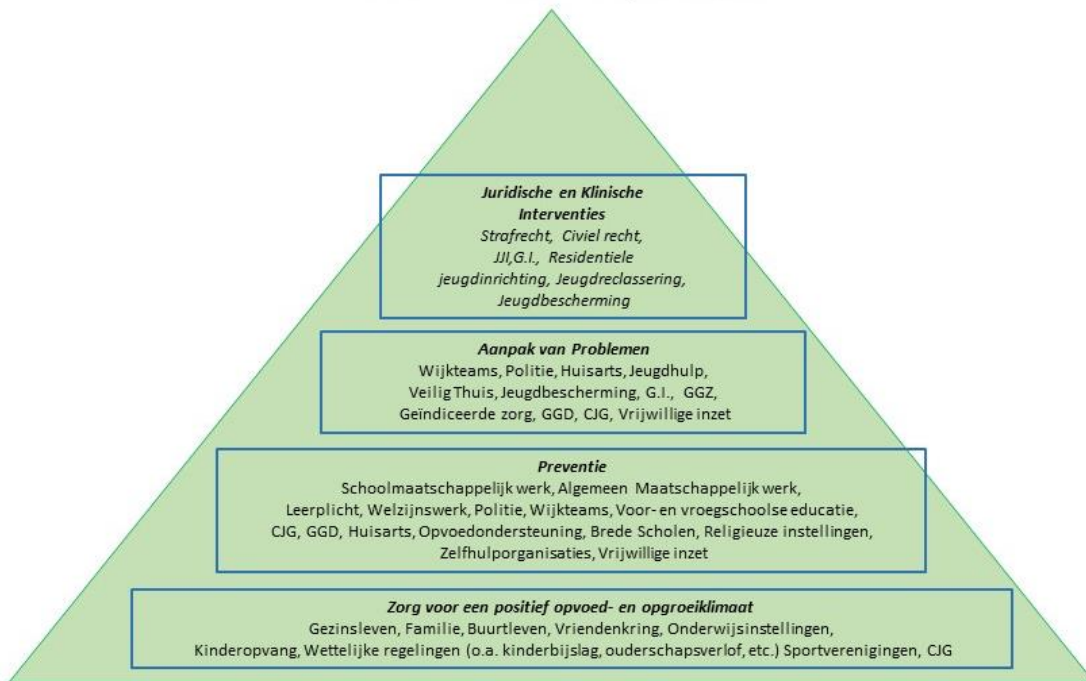
Binnen jeugdhulp is er veelvuldig sprake van cliënten met een licht verstandelijke beperking. Daarom wordt in de module complexe problematiek en gedwongen kader ook aandacht besteed aan het (h)erkennen van de problematiek van mensen met een licht verstandelijke beperking en hoe jij daar als hulpverlener mee om kunt gaan. Tevens zullen er ethische dilemma's voorbijkomen waar je als professional mee te maken krijgt. Het is belangrijk voor een professional in het sociale werkveld om te doorgronden hoe de wisselwerking tussen maatschappij en individu/ gezin in elkaar steekt.

Na het lezen van bovenstaande is het vast duidelijk geworden dat het werken met complexe opvoedproblematiek en gedwongen (jeugd) hulpverlening een grote impact heeft op professionals. Reflectie op persoon en professional zal daarom in deze module een grote rol spelen

Hieronder zie je een afbeelding van de interventiepiramide. In de eerste twee jaar van de opleiding is er in de opleiding Pedagogiek met name aandacht besteed aan de onderste lagen van de interventiepiramide, te weten een positief opvoed- en opgroei klimaat en preventie. In deze context staat vraaggericht werken op basis van vrijwilligheid centraal. Het handelen van professionals in de bovenste lagen van de interventiepiramide is meer probleemgericht.

Deze module speelt zich af op het niveau van drang en dwang; de twee bovenste lagen van de interventiepiramide en is gericht op de aanpak van complexe problematiek en juridische/ klinische interventies binnen de gedwongen jeugdhulpverlening.

Interventiepiramide rond gezin, jeugd, ouder/opvoeder Voorbeelden actoren/instituties

Samenvattend:

- Deze module richt zich met name op kinderen die zich bevinden in bedreigende opvoedingssituaties. Veiligheid van kinderen is een belangrijk uitgangspunt in deze module. Balanceren tussen positioneren en engageren staat hierbij voorop.
- Het werk richt zich specifiek op kinderen en hun naaste omgeving waarbinnen met respect voor eigen mogelijkheden en veerkracht van kinderen en hun ouders/opvoeders wordt gezocht naar de beste ondersteuning.
- Naar kinderen/gezinnen wordt gekeken door meerdere professionals die beschikken over uiteenlopende deskundigheden en werkwijzen waarin een goede samenwerking een voorwaarde is.
- Jeugdhulpverleners hebben behalve met de belangen van het kind ook altijd te maken met de belangen van de ouders of voogd. Zij moeten omgaan met deze soms strijdige belangen en of weerstanden.
- Er is in deze module ruimte voor zelfzorg voor de professional waarbij aandacht is voor de impact van het werken in bovengenoemde context.

Opmerking: Waar kind of kinderen staat, kan ook de jeugdige of de jeugdigen ingevuld worden.

1.1 Overzicht opleiding Pedagogiek

De opleiding Pedagogiek is in september 2018 gestart met een nieuw curriculum of opleidingsprogramma en bestaat uit verschillende fasen. De propedeutische fase, de hoofdfase en de afstudeerfase. Tijdens de verschillende fasen ben je op verschillende leerniveaus bezig met vraagstukken en je eigen professionele ontwikkeling.

Propedeusefase	60 EC	Verplicht/Keuze
Module 1 Pedagogiek in de wereld	15 EC	Verplicht
Module 2 Mijn levensverhaal	15 EC	Verplicht
Module 3 Pedagogiek in de praktijk	15 EC	Verplicht
Module 4 De onderzoekende pedagoog	15 EC	Verplicht
Hoofdfase	120 EC	
Module Child	30 EC	Verplicht
Module Community	30 EC	Verplicht
Module Complexe opvoedsituaties en gedwongen (jeugd)hulpverlening	30 EC	Verplicht
Minor	30 EC	Keuze
Afstudeerfase	60 EC	
Praktijk en onderzoek	60 EC	Verplicht

De start – de propedeuse – begint met een jaar waarin 4 thema's aan de orde komen in 4 opeenvolgende modules van elk 15 EC (10 weken): (1) Pedagogiek in de wereld; (2) Mijn levensverhaal; (3) Pedagogiek in de praktijk (4) De onderzoekende pedagoog.

Daarna start de hoofdfase met vier modules van 20 weken (elk 30 EC).

In het tweede jaar is het thema: It takes a community to raise a child. De modules Child en Community, komen in een vorm van praktijkleren aan de orde. In het derde jaar zijn er ook twee modules van 30 EC, namelijk:

1. Module Complexe opvoedingssituaties en gedwongen (jeugd) hulpverlening (COGH)
2. Een verdiepende of verbredende minor van 30 EC.

De afstudeerfase bestaat uit een lange periode (10 maanden) in de praktijk in combinatie met een uit te voeren ontwerponderzoek.

1.2 Module in relatie tot de eindkwalificaties

In het Landelijk opleidingsdocument Pedagogiek met de titel “Opgroeien en opvoeden ondersteunen” (2019) spreekt men over drie kerntaken en twaalf competenties van de pedagoog. Deze zijn leidend voor de opleiding Pedagogiek. In onderstaand totaaloverzicht wordt door arcering aangegeven welke kwalificaties centraal staan in deze module.

Kerntaken	Kwalificaties
1. Opgroeien en opvoeden ondersteunen	1. Onderhoudt een pedagogische (werk)relatie met (groepen) kinderen, jongeren, ouders en mede-opvoeders.
	2. Stimuleert systemisch en diversiteitssensitief de ontwikkeling van kinderen en jongeren in de opvoedingssituatie.
	3. Biedt in samenspraak met kinderen, jongeren, ouders en mede-opvoeders verantwoorde ondersteuning bij het opgroeien en het opvoeden en beweegt mee in hun evoluerende behoeften.
	4. Geeft (mede) vorm aan een pedagogisch klimaat dat opgroeien en opvoeden bevordert.
	5. Verzorgt voorlichting en scholing op basis van vragen van kinderen, jongeren, ouders, mede-opvoeders en de samenleving.
	6. Bevordert participatie en sociale inclusie van kinderen en jongeren.
2. Conditie voor opgroeien en opvoeden bevorderen	7. Draagt als onderzoekende professional systematisch bij beroepsinnovaties en kennisontwikkeling.
	8. Onderzoekt relevante pedagogische vraagstukken en vertaalt uitkomsten naar beleidsadviezen voor (pedagogische) instellingen, overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven.
	9. Onderzoekt beleid van instellingen, overheden, maatschappelijke organisaties en het bedrijfsleven en wijst op de gevolgen ervan voor het opgroeien en opvoeden.
3. Professionaliteit versterken	10. Doet onderzoek en reflecteert als reflectieve professional op, het eigen handelen ten behoeve van de persoonlijke professionele ontwikkeling en het verbeteren van het professioneel handelen.
	11. Laat zich in zijn pedagogisch handelen leiden door morele keuzes vanuit het belang van het kind of de jongere op basis van zijn pedagogisch beroepsethos en de internationale rechten van het kind.
	12. Werkt interdisciplinair en multidisciplinair samen met regionale en (inter)nationale collega-professionals en collega-organisaties.

Tabel 1: Relatie kwalificaties pedagoog in relatie tot deze module (landelijk opleidingsdocument- en competentieprofiel hbo-bacheloropleiding Pedagogiek 2019).

1.3 Rol van de pedagoog

Pedagogen bevorderen in alle lagen van de interventiepiramide de ontwikkeling van kinderen naar volwassen sociaal en zelfstandig, naar vermogen, functioneren. Zij dragen bij aan het bevorderen en benutten van de ontwikkelingskansen van kinderen om uit te groeien tot autonoom functionerende en participerende volwassenen, naar vermogen. Ze houden daarbij de veiligheid van kinderen en jongeren in het oog. Ze voorkomen bedreigingen van de lichamelijke en psychosociale ontwikkeling, nemen die weg of gaan ze tegen. Zij versterken de opvoedcompetentie van ouders. In de beroepscontexten jeugdhulp en jeugdbescherming interveniëren pedagogen (op basis van de Jeugdwet) waar de veiligheid van kinderen en gezinnen in het geding is en/of kansen op groei, ontwikkeling en opvoeding in gevaar zijn. Het betreft hier tertiaire preventie: het zoveel mogelijk inperken van de schadelijke gevolgen van een probleem. Wanneer jeugdigen om zwaarwegende redenen niet meer thuis kunnen wonen, streeft de pedagoog naar een vervangende thuissituatie die zoveel mogelijk recht doet aan de eigenheid van de jeugdige. In jeugdinstanties werken pedagogen samen met onder andere social workers, psychologen, orthopedagogen, psychiaters en artsen. Ze creëren een stimulerend en veilig leefklimaat. Waar mogelijk werken ze in het hersteltraject samen met vertegenwoordigers uit het primaire netwerk.

Uit wetenschappelijk onderzoek en praktijkkennis blijkt dat besluitvorming in situaties waarin complexe opvoedproblematiek speelt nogal wat vraagt van de attitude, kennis en vaardigheden van hulpverleners. Qua attitude vraagt het van pedagogen om een houding waarin de ontwikkeling en het welzijn van kinderen centraal staat, zij gericht zijn op samenwerking met ouders en kinderen en het versterken van sterke kanten, ondersteuning vanuit het netwerk en beschermende factoren. Om met deze attitude te kunnen werken in gezinnen waar sprake is van complexe problematiek, hebben professionals goede kennis en vaardigheden nodig.

Het vraagt kennis om te beoordelen wat er aan de hand is en te beslissen welke hulp nodig is en of regie zo nodig tijdelijk overgenomen moet worden. Dit is bij kindermishandeling of onveilige opvoedingssituaties niet eenvoudig. Als pedagoog binnen dit kader is het nodig om steeds en vaak afwegingen te maken en dit dient op een gestructureerde wijze uitgevoerd te worden en daar gaan we in dit programma mee aan de slag.

Pedagogen moeten in hun werk zich houden aan de Beroepscode, het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), de Jeugdwet en de Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming.

2. Leren in DBE context

Vanzelfsprekend sluit deze module aan op het hogeschool brede onderwijsconcept Design Based Education. Deze manier van onderwijs kent vijf belangrijke pijlers: design thinking, multidisciplinair samenwerken, duurzaam onderwijs, internationaal en intercultureel en persoonlijk leiderschap. Al deze pijlers zijn verwerkt in de moduleopbouw van de opleiding Pedagogiek.

Onderwijs wordt gegeven in een inspirerende leeromgeving die zich kenmerkt door een sterke praktijkgerichtheid en authentieke opdrachten, waarbij er sprake is van een continue uitwisseling met het werkveld.

In de Academie Sociale Studies wordt het onderwijs ingericht volgens deze principes van Design Based Education. Het atelier (intern of extern) is de plaats waar deze vorm van onderwijs een plaats krijgt. Geïnspireerd op Design Thinking hebben we 6 fasen van DBE gedefinieerd. Binnen deze fasen is sprake van samenwerken tussen leren, ontwerpen, onderzoeken en reflecteren.

Studenten worden toegerust en uitgedaagd om tegemoet te komen aan vraagstukken in een complexe samenleving. Dit vanuit een breder en interdisciplinair perspectief. Herkenbare principes zijn de volgende: je werkt in groepsverband in directe relatie met de praktijk (praktijkleren), je werkt vanuit een idee, ambitie of wens, je onderzoekt met elkaar mogelijkheden en kansen, je ontwerpt prototypes, je voorziet elkaar van feedback (sharing) en werkt toe naar een definitief resultaat. Hieronder wordt elke fase toegelicht.

Fasen DBE	Toelichting ontwerpproces / onderzoeksproces
Onderzoek de vraag uit de praktijk (Empathize)	In deze eerste fase gaat het om zoveel mogelijk te weten te komen van het vraagstuk en het begrijpen van de visies en behoeften van alle betrokkenen. Een open grondhouding, inlevend vermogen en het opzij zetten van eigen veronderstellingen zijn daarbij belangrijk. Diverse bronnen en bestaande kennis worden benut. Het gaat om begrijpen en de vraag achter de vraag te ontdekken en het overzien van de uitdaging. In een complexe opvoedsituatie ga je altijd vanuit diverse invalshoeken de situatie in beeld brengen. Je doet het zo open en neutraal mogelijk. In onder andere de training analyseren en rapporteren wordt aandacht besteed aan hoe je dit vorm kunt gaan geven. In de bijeenkomsten professionele ontwikkeling bespreek je met elkaar jouw persoonlijke en ethische dilemma's.
Bepaal de vraag op basis van kennis (Define)	In deze fase gaat het om het analyseren van de informatie uit de vorige fase, het benutten van diverse bronnen en bestaande kennis om op basis daarvan het kernprobleem/ de onderzoeksvraag te definiëren. Dit geeft richting en focus aan het vervolg. Bij het formuleren van het kernprobleem, de ontwerpogave of de onderzoeksvraag wordt gedacht vanuit de belanghebbenden. Je werkt in complexe opvoedsituaties samen met andere hulpverleners en betrokkenen en brengt de gegevens bij elkaar waarbij je het belang van het kind centraal stelt. Je stemt steeds af op betrokkenen en leert bondig, zorgvuldig en concreet rapporteren.
Genereer ideeën (Ideate)	Het doel van deze fase is om zo veel mogelijk verschillende oplossingen voor het kernprobleem te genereren. Hoe meer hoe beter. Het gaat nog niet om het selecteren van de beste ideeën maar om out of the box te denken en losmaken van creativiteit. Dit is een belangrijke basis voor innoveren. Samenwerken, blijven communiceren en afstemmen met verschillende disciplines is belangrijk. Goed weten hoe de keten werkt is daarbij een pre. Gastdocenten besteden hier aandacht aan.
Maak een ontwerp of prototype (Prototype)	Op basis van de vraag, wensen van betrokkenen en de ideeën en opties uit de vorige fase worden een aantal ideeën geselecteerd of geïntegreerd op basis waarvan één of meer ontwerpen/ prototypes worden ontwikkeld. De ontwerpen/ prototypes kunnen binnen deze fasen in een aantal iteraties worden verbeterd op basis van feedback. In hulpverleningssituaties werk je met doelen, deze stem je af met betrokkenen en deze schrijf je in een plan van aanpak of werk- of ondersteuningsplan.
Pas het toe (Test)	De meest veelbelovende ontwerpen/ prototypes worden in deze fase uitgetest en/of voorgelegd aan betrokkenen. Bij voorkeur in een zo reëel mogelijke situatie. Door prototypes vroegtijdig aan betrokkenen voor te leggen of te testen in de praktijk weet je of de oplossing aansluit bij de

	verwachtingen, creëer je draagvlak en verkrijg je inzichten om de beste oplossingsrichting te identificeren. Je voert je werkplan uit en blijft hierbij afstemmen. Je zet hierbij o.a. geleerde interventies en gesprekstechnieken in.
Onderzoek het effect (Test)	In deze fase gaat het om het goed onderzoeken van het effect, het benutten van de feedback van betrokken en evalueren wat dit betekent voor het vervolg. Het kan betekenen dat een of meer fasen herhaald moeten worden. Bijvoorbeeld de onderzoeksvraag moet worden bijgesteld, een andere oplossingsrichting moet worden gezocht en/of het prototype/ ontwerp moet worden aangepast. Het reflecteren en leren van de ervaring is belangrijk voor het maken van een volgende verbeterslag. Je evalueert de hulpverlening op afgesproken momenten en stelt bij waar nodig.

2.1. Leren in een (PO)groep

Je wordt ingedeeld in een Professioneel Ontwikkelingsgroep (PO-groep). Een PO-groep bestaat uit zes of zeven studenten. In deze PO-groep kom je wekelijks bij elkaar en werk je met name aan de leeruitkomst Reflectief en normatief handelen en de leeruitkomst Multidisciplinair samenwerken in complexe opvoedsituaties. De trainingen worden gegeven aan een basisgroep of klas, die bestaat uit drie PO-groepjes. In die basisgroep ga je gezamenlijk aan de slag met actuele vraagstukken en casuïstiek uit de jeugdzorgpraktijk. De docent voor Professionele ontwikkeling is tevens jouw Studieloopbaan (SLB) docent. Met je SLB-docent is er naast reflectie op persoon en beroep ook tijd om praktische zaken te bespreken, zoals voortgang van je studie. Op verzoek van docent of student kan er een individuele afspraak plaatsvinden. Het meeste zal echter in de subgroepen besproken worden. De SLB-docent blijft het hele derde jaar jouw SLB-docent. Als je deze module in semester 2 is de SLB-docent uit jaar 2 ook jouw SLB-docent in semester 1 van jaar 3. In semester 2 is dan de PO-docent jouw SLB-docent.

Er zijn vier kernactiviteiten in deze module:

1. Kennisverwerving: bestuderen vakliteratuur, volgen of bekijken van colleges.
2. Trainingen (ook E-learning) gericht op (gespreks-) vaardigheden in complexe opvoedsituaties met trainingsacteurs.
3. Opdrachten gebaseerd op real live casuïstiek. Kennis uit de colleges en literatuur en vaardigheden geleerd bij de trainingen zijn hierbij nodig.
4. Reflectie en intervisie: zowel individueel als in jouw groep van Professionele ontwikkeling reflecteer je op jouw ervaringen en jouw ontwikkeling als (beginnend) professional.

Je wordt in deze module op meerdere momenten uitgenodigd jouw professionele en persoonlijke ontwikkeling te bespreken en er wordt door medestudenten en docent meegedacht (FFF-moment: feed-up, feedback en feed-forward); grotendeels zal dit in de subgroepen zijn.

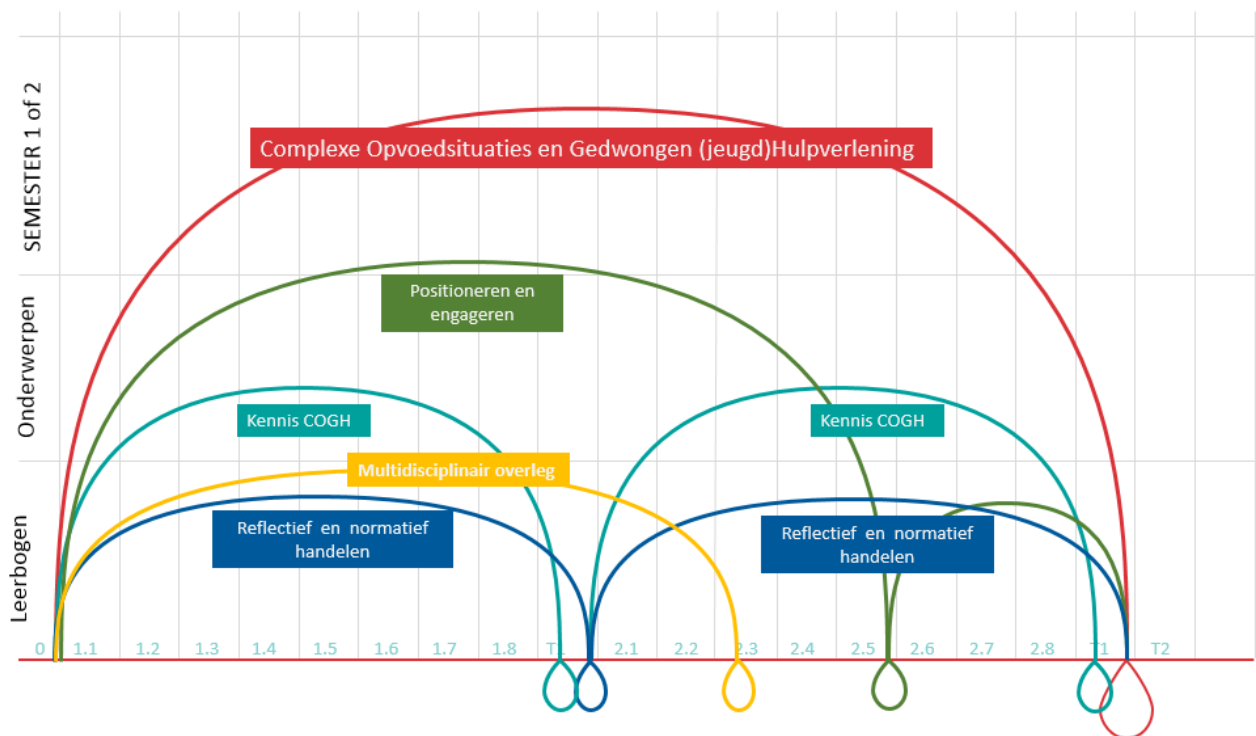
Je hebt hierin zelf de leidende rol en dient deze FFF-momenten zelf voor te bereiden, te leiden en na afloop van een heldere reflectie en concrete acties te voorzien, zodat de leeruitkomsten uiteindelijk allemaal behaald worden.

Naast verantwoordelijkheid voor de eigen voortgang en voor het actief gebruik maken van coaching- en feedbackmomenten ben jij verantwoordelijk voor het bestuderen van de aangereikte lesstof en het systematisch verzamelen van bewijsmateriaal zodat uiteindelijk op overtuigende wijze kan worden vastgesteld of een leeruitkomst is behaald. Het is van groot belang dat ook buiten de lessen en PO-bijeenkomsten veel geoefend wordt met elkaar.

2.2 Werken met leerbogen

We werken met leerbogen. We vinden het van belang dat je met een gerichte leervraag het proces start en ook weer afsluit om verder te kunnen met de volgende stap. In dit leerproces worden onderdelen gemarkeerd en successen gevierd. Hiermee wordt zichtbaar welke ontwikkeling je doormaakt. In de onderstaande illustratie kun je zien hoe de leerbogen eruitzien voor deze module.

In een schema ziet de programmering voor deze module er als volgt uit:

Toelichting: Dit overzicht is voor semester 1 gemaakt maar geldt ook voor semester 2. In dat geval vul je voor week 1.1 week 3.1 in en 2.1 wordt dan 4.1. De bogen onder de lijn zijn fff of toetsmomenten.

2.3 Leeruitkomsten

In deze module werken we aan drie leeruitkomsten. Deze beschrijven zijn het resultaat nadat het leren heeft plaatsgevonden, dus wat je op basis van kennis en vaardigheden geleerd hebt om goed te kunnen handelen zoals beschreven in de leeruitkomsten. Ook staat in de leeruitkomsten de ontwikkeling in professionele houding beschreven. In principe staat alles wat je geacht wordt te kunnen omschreven in de leeruitkomst. Met behulp van een breed onderwijsaanbod word je als student geholpen om daar invulling aan te geven.

Indicatoren geven een verdere specificering van hoe je de leeruitkomst voldoende kunt aantonen en dus behalen.

Om de leeruitkomsten te kunnen behalen worden er onderwijsactiviteiten aangeboden, waaronder een aantal trainingen. Belangrijk uitgangspunt van trainingen is dat je in de gelegenheid wordt gesteld om vaardigheden, waarvan wordt aangenomen dat je die nog niet of in onvoldoende mate bezit te oefenen onder begeleiding van een expert. Het oefenen zelf maakt dat je meer bewust wordt van het niveau en de context waarin je die vaardigheden of handelingen moet laten zien of toepassen. Vandaar dat aanwezigheid bij trainingen de regel is. Indien er omstandigheden zijn die jouw aanwezigheid bij een training belemmeren, ga je daar vooraf over in gesprek met de betreffende docent en wordt afgesproken hoe je de inhoud van die training alsnog gaat inhalen, waarbij jij in eerste instantie met een voorstel komt.

Voor de training vlaggensysteem is 100 % aanwezigheid vereist.

In deze module zijn de drie leeruitkomsten die centraal staan, onderling met elkaar verbonden. Het gaat om de volgende leeruitkomsten:

- Reflectief en normatief handelen (6 EC).
- Positioneren en engageren in het gedwongen kader (15 EC).
- Multidisciplinair samenwerken in complexe opvoedsituaties (9 EC).

In de onderstaande hoofdstukken worden de leeruitkomsten nader toegelicht en wordt het ondersteunend onderwijs en bijbehorende toetsing toegelicht. In deze hele module is het nodig om kennis te verwerven over complexe opvoedsituaties en over recht. Geen enkele jeugdhulpverlener kan namelijk in de praktijk handelen zonder die kennis. Dit betekent echter niet dat je de kennis en vaardigheden die je voor de ene leeruitkomst hebt vergaard niet nodig hebt voor de andere leeruitkomsten. Een goed voorbeeld is de training: Begeleiden van gezinnen met complexe problematiek.

De ervaringen en kennis kun je gebruiken tijdens de bijeenkomsten van professionele ontwikkeling: wat doen deze ervaringen met mij als persoon, als professional, welke ethische dilemma's kan ik tegenkomen en hoe zou ik daarmee om willen gaan?

Maar ook voor leeruitkomst 2 zijn deze kennis en vaardigheden relevant: wat zijn belangrijke kenmerken van deze gezinnen en hoe moet ik daarop handelen in het gedwongen kader? Voor leeruitkomst 3 is deze kennis ook relevant: hoe stel je je als multidisciplinair team op als je met een gezin met meervoudige, complexe problematiek te maken hebt. Kortom: je hebt alle informatie nodig voor het behalen van de verschillende leeruitkomsten.

3. Leeruitkomst 1: Reflectief en normatief handelen

Je reflecteert op het werken in complexe opvoedsituaties en de impact die dat heeft op jou als persoon en professional. Je toont aan hoe jouw beroepshouding is ontwikkeld, hoe je omgaat met ethische dilemma's en persoonlijke onzekerheden.

3.1 Toelichting leeruitkomst

Werken in complexe opvoedsituaties vraagt veel van jou als professional én van jou als persoon. Je wordt geconfronteerd met ingewikkelde situaties, moeilijke afwegingen, ethische dilemma's die jou ook persoonlijk kunnen raken. Tegelijkertijd heb je te maken met wetten en richtlijnen, de Beroepscode, de rechten van het kind waar jij in je afweging allemaal rekening mee moet houden.

Het doel van werken in de jeugdhulp en jeugdbescherming is dat anderen er beter van worden. Dat betekent dat het werk een morele en ethische dimensie heeft; moraliteit en ethiek zitten ingebakken in professionaliteit. Als professional heb je - bewust en onbewust - allerlei gedachten over wat goed is voor cliënten, wat je als professional moet doen en welke houding 'deugt'. Je hebt eigen opvattingen over goed en kwaad, maar deelt ook een beroepsmoraal met je beroepsgenoten en collega's. Samen vormen deze opvattingen de (on)geschreven 'morele regels' van de beroepspraktijk. Deze regels staan aan de basis van de Beroepscode en stimuleren professionals om goed werk te leveren. Tegelijkertijd vormt de Beroepscode een maatstaf waaraan je jouw handelen kunt toetsen.

Het is belangrijk jezelf voortdurend kritische vragen te stellen. Zowel op het technisch-instrumentele vlak, in de trant van: 'Ik denk wel dat dit de beste manier was om deze cliënt te benaderen, maar was dat wel zo? Was er niet een manier die beter zou hebben uitgepakt?' Maar ook op het normatieve vlak: 'Zo werkt het systeem nou eenmaal, maar is dit wel de manier waarop ik met cliënten om zou moeten gaan?' Maar ook belangrijke inschattingen als: 'Is er in deze specifieke situatie sprake van verwaarlozing?' zijn sterk normatief. Het goed kunnen hanteren van begrippen zoals verwaarlozing of bedreiging voor de ontwikkeling vraagt oefening in ethische reflectie. Ook een professional kan het namelijk bij het verkeerde eind hebben. Kritische reflectie op je eigen handelen is essentieel voor de ontwikkeling van jouw beroepsethiek en voor de kwaliteit van de jeugdhulp en jeugdbescherming. Je kan beter worden in het reflecteren door scholing, overleg en discussie. En door veel te oefenen en te luisteren naar collega's die in de loop van de jaren - vaak door schade en schande - 'morele wijsheid' hebben vergaard. (Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming, z.d.)

Professioneel handelen is vakkundig handelen. Je hebt voldoende kennis en vaardigheden en een juiste beroepshouding. Professioneel handelen is reflectief handelen (Landelijk opleidingsdocument Sociaal Werk, Vereniging Hoge Scholen, Den Haag, 2017). En, professioneel handelen is normatief handelen, normen en waarden spelen altijd een rol. Je moet er niet alleen voor zorgen dingen goed te doen, je moet er ook op letten de goede dingen te doen.

Om je als professional te ontwikkelen (te professionaliseren) is het dan ook van belang die morele kant goed in de gaten te houden. Dat betekent dat je steeds kritisch moet kijken naar wat je met je handelen teweegbrengt, of het goed is wat je doet en hoe het de volgende keer misschien beter zou kunnen (De Vries, z.d.).

We onderscheiden een aantal kernkwaliteiten die voor iedere beroepskracht in de sector Zorg en Welzijn vereist zijn:

- **Assertiviteit**
Assertiviteit komt onder meer naar voren in het vermogen van de beroepskracht om zijn keuzes tegenover de cliënt of andere betrokkenen te verdedigen, om op een juiste wijze te reageren op conflicten en om duidelijk zijn grenzen aan te geven.
- **Betrokkenheid**
Betrokkenheid komt onder meer naar voren in maatschappelijk engagement en in de visie dat alle mensen recht hebben op een goede kwaliteit van leven, ook als zij bijvoorbeeld beperkingen of gezondheidsproblemen hebben of in een achterstandssituatie verkeren; er is ook betrokkenheid bij de organisatie, bij de beroepsgroep en de branche nodig.
- **Empathie**
Empathie komt onder meer naar voren in inlevingsvermogen in de situatie, leefstijl en/of cultuur van de cliënt en in het vermogen een vertrouwensband met de cliënt op te bouwen.
- **Integriteit**
Integriteit komt onder meer naar voren in betrouwbaarheid en in zorgvuldigheid in het omgaan met informatie van cliënten, van de organisatie of van derden en in het vermogen om te werken volgens de Beroepscode en algemeen geldende ethische normen.
- **Representativiteit**
Representativiteit komt onder meer naar voren in een positieve en professionele uitstraling naar cliënten, collega's en andere beroepskrachten en in het vermogen om zich in zijn vak binnen en buiten de organisatie te profileren, waarbij hij zijn persoonlijke eigenheid weet te behouden (De Vries, z.d.).

Een essentieel onderdeel van professioneel handelen is het reflecteren op jouw handelen. Er worden drie niveaus van reflecteren onderscheiden:

- Normatief reflecteren.
- Technisch –instrumenteel reflecteren.
- Persoonlijk reflecteren.

Normatief reflecteren: is mijn handelen ethisch verantwoord? De interventies van een pedagoog zijn altijd waarden gebonden. Hun opstelling is niet neutraal. Alleen al in de manier waarop zij een probleem samen met de cliënt en zijn haar systeem identificeren en definiëren en de eventuele oplossingen, spelen normatieve keuzes een rol.

Technisch-instrumenteel reflecteren: hier gaat het om dat wat gevraagd wordt van de hulpverlener, ook efficiënt en effectief uit te voeren. Technisch-instrumentele professionaliteit blijkt uit theoretische en praktische kennis en kunde en methodische vaardigheden.

Persoonlijk reflecteren: is mijn handelen waarachtig? De persoon van de werker is zijn belangrijkste instrument. Bij reflectie gaat het dus over jou. Van belang is dat je jouw persoonlijke opvattingen, ideeën, ballast, bevindingen kunt onderscheiden en benoemen ten aanzien van de normen van jouw beroep. Hoe komt het dat ik dit moeilijk vind, niet goed kan en wat wil ik verbeteren? Wat leert mijn socialisatieproces mij? Wat leren mijn emoties mij? Wat leren mijn cliënten mij? Wat leren mijn collega's mij? (BPSW, z.d.)

3.2 Onderwijsactiviteiten

Professionele Ontwikkelgroep

In dit half jaar maak je deel uit van een PO- groepje dat bestaat uit zes of zeven studenten. Wekelijks heb je een bijeenkomst met deze groep. Eens in de twee weken sluit de docent aan. In deze groep werk je samen aan leeruitkomsten 1 en 3. Daarbij maak je gebruik van de kennis en ervaringen die je opdoet in de kenniscolleges en de verschillende trainingen, bijvoorbeeld de training Begeleiden in complexe opvoedsituaties. In deze wekelijkse bijeenkomsten staat jouw persoonlijke en professionele ontwikkeling centraal. In de eerste weken ligt de focus op de kennismaking: met elkaar, de leeruitkomsten en het programma.

Samen bespreek je ook waar jij nu staat in jouw professionele ontwikkeling. Wat kun je al en wat wil je nog verder ontwikkelen. Op basis hiervan maak je voor jezelf een plan over hoe jij aan jouw ontwikkeldoelen wilt gaan werken. Als groep maken jullie ook een planning. Jullie zijn de regisseur van je eigen leerproces.

In deze bijeenkomsten oefen je ook met intervisie. Je maakt hiervoor gebruik van verschillende modellen. Probeer tijdens de intervisiebijeenkomsten minimaal drie methodieken uit en leg vast hoe je die hebt ervaren. Gebruik minimaal eenmaal de Socratische gespreksvoering. Voorafgaand aan de bijeenkomst maken jullie afspraken wie de intervisiebijeenkomst zal leiden en wie een onderwerp inbrengt. Gebruik hierbij ook het boek *Intervisieleren*. Onderwerpen die je kunt inbrengen kun je halen uit jouw ervaringen uit de praktijk, jouw persoonlijke ervaring, uit de training of uit de masterclasses. In deze groep oefen je ook voor het multidisciplinair overleg.

Na elke bijeenkomst maak je een reflectieverslag waarin je reflecteert op jouw denken, voelen, willen en handelen en de relatie legt met jouw socialisatie en met het beroep van pedagoog. Je plaatst deze reflectieverslagen steeds in de Teamsomgeving van de subgroep. Maak hiervoor gebruik van minimaal drie modellen en motiveer welk model voor jou de voorkeur heeft en waarom. Afhankelijk van het onderwerp of het vraagstuk waar jij mee bezig bent reflecteer je op normatief, technisch-instrumenteel of persoonlijk niveau.

Ook lees je de reflecties van de andere studenten en plaatst er verdiepende vragen bij. Dit helpt jou en de ander meer de verdieping op te zoeken in de reflecties. De docent leest de reflecties en zal feedback geven. Hierover worden in de groep afspraken gemaakt.

Er is geen vooraf vastgesteld programma voor de bijeenkomsten van deze groep, dat programma gaan jullie zelf, eventueel samen met de docent, opstellen. Dat kan natuurlijk ook weer bijgesteld worden. Hieronder vind je een aantal suggesties.

- Kennismaking, denk ook aan de leerdoelen die je meeneemt uit jaar 2.
- Ophalen kennis en vaardigheden jaar 1 en 2.
- Plan opstellen.
- Intervisiebijeenkomsten.
- Opdrachten deugden ethiek.
- Socratische gespreksvoering.
- Beroepscode oefening tuchtrechtzitting.
- Multidisciplinair overleg oefenen.
- Oefenen met Vlaggensysteem.

Op BB en in het boek *Intervisieleren* vind je diverse werkvormen die je kunt gebruiken.

Kennis en vaardigheden

Ethiek

Een belangrijk onderdeel van het professioneel handelen is het normatieve aspect. Daarom worden er ook enkele colleges ethiek aangeboden. Deze colleges zijn bedoeld om je op weg te helpen met het oefenen in je PO-groepje, in het voeren van ethische gesprekken waarin je morele afwegingen maakt, oefent in het afstemmen op normen en waarden van een ander en leert reflecteren op het normatieve aspect van je beroep. De ervaring leert dat dit oefening vraagt. Het gebruik van de abstracte, soms vage, ethische begrippen in concrete specifieke en vaak complexe situaties moet je regelmatig doen. De colleges zijn bedoeld als input voor het oefenen hiermee in je PO-groep. Dit gebeurt in drie thema's: 1. deugdenethiek, 2. het socratisch gesprek en 3. werken met de Beroepscode.

De deugdenethiek kan je gebruiken bij het reflecteren op jouw eigen normatieve ontwikkeling en professionele identiteit. Dit kan je doen door in verschillende oefeningen te reflecteren op de zeven deugden voor de jeugd- en gezinsprofessional (professionele wijsheid, zorgzaamheid, respect, betrouwbaarheid, moed, integriteit en rechtvaardigheid). Deze professionele deugden staan in nauw verband met de hierboven genoemde kernkwaliteiten. Je krijgt hiervoor een webinar en oefeningen.

Het socratisch gesprek is een gespreksmethode en een houding die je kan helpen om de normatieve aspecten te onderzoeken en uit te wisselen met collega's maar ook met cliënten. Om dit te oefenen krijg je literatuursuggesties, een kennisclip en oefeningen voor in je PO-groepje.

Het leren toepassen van de Beroepscode in complexe situaties zorgt ervoor dat je in je professionele handelen trouw blijft aan je beroepsethiek. Om dit te oefenen krijg je een onderdeel van recht & ethiek samen. De Beroepscode is namelijk zowel een juridisch - als een ethisch document.

Bij dit onderdeel ga je de Beroepscode toepassen door een tuchtrechtzitting na te spelen. Voorafgaand krijg je een college en een opdracht ter voorbereiding met je PO-groepje. De tuchtrechtzitting vindt vervolgens live plaats met je PO-groep en wordt door de docenten Recht en Ethiek ter plekke met je geëvalueerd. Dit is een voorwaardelijke opdracht bij leeruitkomst Reflectief en normatief handelen.

Training Vlaggensysteem

Je volgt een training over het Vlaggensysteem. Deze bestaat uit twee workshop van 4 uren. Het Vlaggensysteem stimuleert gezond seksueel gedrag en draagt bij aan het voorkómen en terugdringen van seksueel grensoverschrijdend gedrag onder kinderen en jongeren. Het biedt professionele opvoeders handvatten om seksueel gedrag gezamenlijk adequaat te beoordelen, het bespreekbaar te maken en om gepast te reageren.

Het wordt afgesloten met het uitreiken van een certificaat. Voorbereiding, 100% aanwezigheid en een opdracht maken is hiervoor een voorwaarde. Het behalen van het certificaat is ook een voorwaarde om leeruitkomst 1 te behalen.

3.3 FFF en Toetsing

Halverwege de modulperiode (na ongeveer 10 weken) maak je de balans op en presenteert dit aan jouw groepje en de docent, dit is een FFF-moment. Je reflecteert op het werken in complexe opvoedsituaties en de impact die dat heeft op jou als persoon en als professional. Je toont aan hoe jouw beroepshouding is ontwikkeld, hoe je omgaat met ethische vraagstukken en persoonlijke onzekerheden. Op basis hiervan en de ontvangen feedback bepaal je op welke aandachtspunten je de komende weken feedback wilt ontvangen.

Er zijn vele manieren waarop je deze leeruitkomst kunt aantonen. Je kiest hiervoor een vorm en legt dit voor aan de docent. Een verslag bevat maximaal 7 pagina's en een presentatie duurt ongeveer 10 minuten. Uiterlijk in week 2.8 (na 18 weken) lever je een product of presentatie of leerverslag in waarin je aantoont hoe jouw beroepshouding is ontwikkeld, hoe je omgaat met ethische vraagstukken en persoonlijke onzekerheden ter afronding en om aan te tonen dat je de leeruitkomst reflectief en normatief handelen beheerst.

4. Leeruitkomst 2: Positioneren en engageren in civiel- en strafrechtelijk kader

Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.

4.1 Toelichting leeruitkomst

Positioneren en engageren zijn belangrijke vaardigheden die je als pedagoog nodig hebt bij het werken met complexe opvoedsituaties. De complexiteit van de taken en rollen van de jeugd- en gezinsprofessional is groot en dit vraagt om een stevige professional die weet te positioneren wanneer dit nodig is, zonder de relatie met de cliënt te verliezen (engageren).

Tijdens deze module worden in een gesimuleerde situatie door middel van "levensechte" casussen uit de praktijk beslissingen genomen en wordt toegewerkt naar een haalbaar en werkbaar plan van aanpak. Er wordt gebruik gemaakt van een actueel analysemodel en er wordt een risicotaxatie uitgevoerd. Ook is het van belang om steeds te blijven afstemmen met betrokkenen door in gesprekken de juiste methodieken en gesprekstechnieken in te zetten. Hierbij ga je op zoek naar een juiste balans tussen positioneren en engageren.

4.2 Onderwijsactiviteiten

Training Begeleiden in complexe opvoedsituaties

De training (zeven bijeenkomsten) is gericht op het begeleiden van ouders/opvoeders binnen complexe (opvoed)situaties bijvoorbeeld als er sprake is van LVB-problematiek, multi-problemen en of een scheiding. Binnen de jeugdhulpverlening is vaak sprake van LVB-problematiek. Hoe kun je het herkennen en waar moet je rekening mee houden tijdens de gesprekken? Dit komt ook aan de orde in de module van GGZ -Ecademy. Je krijgt in deze training ook kennis van en oefent gesprekstechnieken voor als je in gesprek gaat met kinderen en of ouders die te maken hebben met een (probleem) scheiding. Een scheiding is voor een kind een zeer kwetsbare situatie waarbij loyaliteitsproblemen een rol kunnen gaan spelen. Belangrijk is om dit goed te begeleiden. Hoe spreek je over een scheiding met kinderen? Mogelijk blijven ouders als ex-partners nog veel ruzie maken, wat schadelijk is voor kinderen. Hoe krijg je de ouders in een verantwoordelijke ouderrol? Je krijgt ook kennis rondom nieuw samengestelde gezinnen aangeboden. Wat is belangrijk in gesprekken met kinderen in deze situatie? Hoe kun je het gesprek aangaan met ouders als je hier mee te maken krijgt? Kortom hoe blijf je in scheidingssituaties meerzijdig partijdig.

Training Analyseren en rapporteren

Het doel van de training is studenten van de opleiding Pedagogiek kennis te laten maken met de basisvaardigheden en -technieken die noodzakelijk zijn om op professionele wijze te kunnen analyseren en rapporteren in complexe opvoedsituaties binnen de jeugdzorg. Voor aankomende professionals is het een belangrijk onderdeel van de competentieontwikkeling. Het gaat om het verwerven van kennis en inzicht waarbij je op een zo objectief mogelijke wijze leert analyseren en andere professionals op effectieve en methodische wijze kunt informeren over complexe opvoedsituaties van kinderen en jongeren. Tijdens de bijeenkomsten doen de studenten ervaring op met methodische kennis en vaardigheden. Hierbij wordt aandacht besteed aan:

- Bewust (worden) van eigen beeldvorming en waar nodig verantwoord en deskundig bijsturen
- Het leren werken met analysemodellen en risicotaxatie-instrumenten
- Het doorlopen van het Viervenstermodel
- Het komen tot een plan van aanpak binnen het gedwongen kader

Aan de hand van online-materiaal (online module “Analyse van een onveilige gezinssituatie” van Augeo) en casuïstiek wordt zelfstandig en in samenwerking met medestudenten (peers) en docent geoefend met de kennisthema’s. Na het doorlopen van de training wordt in een afsluitende bijeenkomst een peerassessment uitgevoerd, waarbij van studenten verwacht wordt dat zij zelfstandig hun plan van aanpak (binnen de wettelijke kaders op basis van een analysemodel) aan medestudenten presenteren en uitleggen. Studenten krijgen peerfeedback middels een formulier welke in de bijlage is opgenomen, dit is voorwaardelijk voor het behalen van de leeruitkomst.

Colleges Jeugdstrafrecht en civiel recht in het gedwongen kader

In de colleges Jeugdstrafrecht en civiel recht zal uitgebreid worden stil gestaan bij de nieuwe jeugdwet, familierecht en diverse juridische kwesties waarmee je als professional in de jeugdzorg te maken krijgt of kunt krijgen. Denk aan civielrechtelijke maatregelen en of jeugdigen waarbij een strafrechtelijke maatregel of straf is opgelegd.

Deze colleges zijn deels opgenomen en zullen deels fysiek, of online indien nodig, worden gegeven. Dit deel wordt afgesloten met een kennistoets.

Training Gespreksvaardigheden in het gedwongen kader

In negen trainingsbijeenkomsten wordt geoefend met een complexe casus binnen het gedwongen kader. Het kind staat in deze complexe opvoedsituatie (in het gedwongen kader) centraal. Tijdens het werken met de complexe opvoedsituaties is het van belang om altijd te blijven afstemmen met het gezin/de opvoeder en/of de jeugdige. Er is aandacht voor gespreksmethodieken en werkwijzen vanuit de instellingen die werken met kinderen/ jeugdigen waarbij een civielrechtelijke maatregel is opgelegd en er is aandacht voor kinderen/ jeugdigen waarbij een strafrechtelijke maatregel is opgelegd. Balanceren tussen positioneren en engageren zal in veel trainingen het uitgangspunt zijn. Er wordt tijdens deze bijeenkomsten geoefend met oudergesprekken en individuele gesprekken met kinderen/ pubers. De veiligheid en de juridische maatregelen komen in deze fase expliciet naar voren.

De training start iedere keer met een introductie op het thema en daarvoor wordt verwacht dat jij je als student goed voorbereidt door kennis te nemen van het thema.

De volgende thema's komen aan de orde:

- Kennismaken werken binnen gedwongen kader (straf en civiel).
- Positioneren en engageren.
- (On) veiligheid, zorg en risico's bespreken/ signs of safety/ delict bespreken.
- Systeem gericht en oplossingsgericht werken.
- Motiverende gespreksvoering.
- Omgaan met weerstand.

Er wordt in (sub)groepen met de verschillende gesprekstechnieken geoefend tijdens zelfstandige en onbegeleide lessen en tijdens lessen begeleid door docent en soms in aanwezigheid van een acteur. Zo nu en dan wordt een opname gevraagd en aan elkaar getoond in de (sub) groepen.

Vervolgens maak je van twee simulatiegesprekken (een casus civiel en een casus straf) een opname en je krijgt hierop peerfeedback van twee groepsgenoten op dit gesprek, ook dit zijn voorwaardelijke FFF-momenten.

Deze negen trainingen zijn met name ter voorbereiding op het live-assessment.

In het live-assessment krijg jij binnen dit kader de rol van jeugdbeschermer (civiel) of jeugdreclasserder (straf). De inhoud en voorbeelden zoals die door de vertegenwoordigers vanuit diverse organisaties tijdens de Masterclasses zijn gepresenteerd kunnen ook als referentiekader dienen ter voorbereiding op het live-assessment gespreksvoering.

Trainingen Augeo

De modules van Augeo kun je zelfstandig volgen op een tijdstip waarop dat voor jou passend is.

Het gaat om:

- De module leren signaleren (voor degene die dit nog niet eerder heeft gedaan).
- Lange termijn gevolgen van kindermishandeling.
- Communiceren over geweld.
- Analyse van een complexe situatie.

De certificaten, ook het certificaat voor Leren signaleren als je dit eerder hebt behaald, worden na het voldoende afronden van deze cursus ingeleverd bij de verantwoording van Positioneren & Engageren.

Trainingen GGZ-Ecademy

De modules van GGZ-Ecademy kun je zelfstandig volgen op een tijdstip waarop dat voor jou passend is. Het gaat om vijf modules Motiverende gespreksvoering waarvan een gericht is op LVB. De kennis uit de eerste vier modules heb je nodig om de module die gericht is op LVB goed te kunnen volgen.

De certificaten na het voldoende afronden van deze cursus worden ingeleverd bij de verantwoording van de leeruitkomst Positioneren en Engageren.

Training Nieuwe autoriteit/Verbindend gezag

Deze training bestaat in totaal uit vier lessen en gaat specifiek over omgaan met weerstand. Binnen jeugdzorg en vooral ook de gesloten jeugdzorg hebben hulpverleners regelmatig te maken met weerstand en of agressie. Pedagogen in opleiding leren in plaats van repressief optreden een responsieve houding aan.

Het doel van de training is om jou kennis te laten maken met het gedachtegoed van Geweldloos verzet/Verbindend gezag (voortaan: Nieuwe autoriteit/Verbindend gezag) van Haim Omer, hoogleraar psychologie aan de Universiteit van Tel Aviv, Israël. Nieuwe autoriteit/Verbindend Gezag is een alternatieve methode voor het omgaan met complexe opvoedsituaties met gewelddadig en/of zelfdestructief gedrag van kinderen en adolescenten in plaats van de “meer harde aanpak”. Je leert handelingsalternatieven waarbij jij opvoeders effectief kan ondersteunen in het omgaan met complexe opvoedsituaties.

Tijdens vier bijeenkomsten maak je kennis met deze methodiek. De bijeenkomsten bestaan uit een theoretisch deel en een praktisch deel, waarbij in kleine groepjes geoefend wordt met deze methodiek.

Deel 1: Inleiding: Wat is Nieuwe autoriteit/Verbindend gezag?

Deel 2: Escalatieprocessen.

Deel 3: Interventies voor de opvoeders.

Deel 4: Nieuwe autoriteit/Verbindend gezag in de praktijk, school en gemeenschap.

In de lessen worden casussen en opdrachten uit de praktijk besproken en wordt actief geoefend.

In het live assessment wordt van jou verwacht dat je kunt omgaan met weerstand en in de verantwoording beschrijf je hoe je de methodiek en theorie hebt toegepast of had willen toepassen.

Aanwezigheid bij trainingen is de regel. Indien er omstandigheden zijn die jouw aanwezigheid bij een training belemmeren, ga je daar vooraf over in gesprek met de betreffende docent en wordt afgesproken hoe je de inhoud van die training alsnog gaat inhalen, waarbij jij in eerste instantie met een voorstel komt.

Colleges Sociale psychologie

Er zijn twee digitale/online colleges over sociale psychologie. Het eerste college gaat met name over welke psychologische processen zich binnen groepen afspelen. Hoe beïnvloeden mensen elkaar in een groep en welke sociaal psychologische theorieën zijn er over groepsgedrag? Welke factoren bespoedigen bijvoorbeeld een goede samenwerking en welke bemoeilijken deze samenwerking?

Het tweede college gaat met name over stereotypering en pro-sociaal en antisociaal gedrag, wanneer gaan mensen zich agressief gedragen en wanneer gaan ze elkaar juist helpen? Hier wordt ook ingegaan op verschillen tussen groepen, en de eventueel uit stereotypering of vooroordelen voortvloeiende discriminatie.

Tevens wordt over bovenstaande thema's een werkcollege georganiseerd zodat je in de verantwoording de specifieke kennis van sociale psychologie kunt toepassen op de casus.

Ook maak je een opdracht, die je toevoegt als bijlage bij je Plan van Aanpak en Verantwoording. Dit is een voorwaarde voor beoordeling.

4.3 FFF en Toetsing

Onderstaande FFF-momenten in de vorm van peerassessments zijn voorwaardelijk om de leeruitkomst te behalen:

- Tijdens de training Analyseren en rapporteren wordt een rapportage /plan van aanpak geschreven. Er wordt peerfeedback gegeven op het plan van aanpak door groepsgenoten. Dit formulier is te vinden in de bijlage van deze module en wordt uiteindelijk toegevoegd in de bijlage van het eindverslag, dit is voorwaardelijk voor het inleveren.
- Buiten de lessen oefen je veel met medestudenten en je maakt uiteindelijk twee keer een opname van een gesprek in de rol als pedagoog met een medestudent (cliënt) van minimaal 15 minuten. Het gaat om een gesprek in een casus straf en een casus civiel. Je wordt van feedback voorzien door twee groepsgenoten via een peerassessment middels een formulier. Het formulier vind je in de bijlage van deze modulebeschrijving en voeg je toe aan je eindverslag, dit is voorwaardelijk voor het inleveren.

Toetsing

Er zijn drie toetsen verbonden aan deze leeruitkomst. Namelijk een kennistoets Jeugdstrafrecht en civiel recht, een live-assessment en een eindverslag dat bestaat uit een PVA en de verantwoording. Die worden hieronder toegelicht.

Mc toets Jeugdstrafrecht en civiel recht in het gedwongen kader

De kennis bij deze leeruitkomst wordt getoetst in een Multiple choice toets. Deze toets is gepland in de toetsweek van periode 2 of periode 4.

Toelichting werkwijze live-assessment

In de week voorafgaande aan het live-assessment wordt door het lot bepaald of je een casus en dus gesprek in het strafrechtelijk kader of in het civielrechtelijk kader krijgt.

Aan het einde van het semester, vindt een live-assessment plaats met één acteur en drie studenten (uitzondering twee studenten). Je wordt gekoppeld (at random) aan studenten binnen je klas. De studenten vertolken samen één hulpverlener, maar iedere student wordt individueel beoordeeld tijdens dit gesprek. Het gesprek zal in totaal 30 minuten duren en mag opgenomen worden op video voor eigen gebruik, zodat je later dit gesprek nogmaals kunt bekijken. Er zijn twee docenten aanwezig in de rol van assessor en zij beoordelen het gesprek op basis van de beoordelingscriteria in het beoordelingsformulier. Iedere student heeft in totaal 10 minuten de tijd (in 3 beurten) om aan de criteria te voldoen.

De docenten bepalen wie het gesprek start en doen de beurtverdeling tijdens het assessment. De uitslag van de beoordeling ontvang je via de mail.

Plan van Aanpak en Verantwoording

Na het live-assessment maken jullie samen, dus met de studenten met wie je het live assessment hebt gedaan, een Plan van Aanpak. Vervolgens maak je individueel een schriftelijke verantwoording waarin je jouw afwegingen en dilemma's inzichtelijk maakt en je verantwoordt jouw handelen vanuit de hierbij passende literatuur, methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.

Dit eindverslag bestaande uit een PVA en de verantwoording **wordt in één document** individueel ingeleverd op Blackboard. Let op de voorwaardelijke eisen voor inleveren.

5. Leeruitkomst 3: Multidisciplinair samenwerken in complexe opvoedsituaties

Je laat in een multidisciplinaire samenwerking zien dat je positie durft te nemen en verschillen van inzicht bespreekbaar kunt maken en die kunt beargumenteren vanuit professionele standaarden. Je maakt je afwegingen en dilemma's inzichtelijk. Je draagt er zorg voor dat binnen de multidisciplinaire hulpverlening de rol en verantwoordelijkheden van alle partijen voor de cliënt duidelijk zijn.

5.1 Toelichting leeruitkomst

Bij deze leeruitkomst ga je je verdiepen in multidisciplinair samenwerken.

Er kunnen zich binnen (gedwongen) jeugdhulpverlening diverse knelpunten voordoen:

- Hulpverleners beslissen intuïtief en belanden als gevolg daarvan in besliskundige valkuilen.
- Hulpverleners verschillen met elkaar van mening over oordelen en beslissingen of vinden het moeilijk om samen met gezinnen te beslissen hoe de situatie kan veranderen zodat kinderen veilig kunnen opgroeien.

Bij complexe problematiek zoals kindermishandeling en onveilige opvoedsituaties is het essentieel dat de besluitvorming zorgvuldig verloopt en dat gezinnen de hulp krijgen die ze nodig hebben. Daarbij is het van groot belang dat de vragen van de cliënt en het gezinssysteem centraal worden gesteld en dat zij ook de regie krijgen waar dat mogelijk is. Zowel het gezin als het netwerk moet betrokken worden bij de oplossingsrichtingen.

Goede besluitvorming vraagt niet alleen een specifieke attitude, kennis en vaardigheden van hulpverleners. Het is ook belangrijk dat een aantal randvoorwaarden in de organisatie en in de keten zijn gerealiseerd.

Om hun werk goed te kunnen doen en om kritisch en nadenkend te blijven is het nodig dat hulpverleners training en supervisie volgen en dat hun caseload realistisch is. Het vraagt ook om goede afspraken over samenwerking in de keten, zodat een goede informatie-uitwisseling kan plaatsvinden. Het is van groot belang dat de werkwijze van verschillende instanties die met een gezin te maken krijgen op elkaar afgestemd is en dat inzichten uit de verschillende werkwijzen geïntegreerd worden.

5.2 Onderwijsactiviteiten

Kennis en vaardigheden

Colleges Complexe opvoedsituaties en systemisch werken

Complexe doelgroepen komen aan de orde en ook zal er veel aandacht zijn voor systemisch werken.

Aandacht zal worden besteed aan kenmerken van multi-probleemgezinnen waarbij wordt ingezoomd op herkennen van en omgaan met LVB-problematiek, (complexe) scheiding, nieuw samengestelde gezinnen

en gezinssituaties waarin sprake is van onveilige opvoedsituaties en hoe hierin op te treden als pedagoog en oog te krijgen voor de diverse loyaliteiten die een rol kunnen spelen in dergelijke situaties.

De colleges zijn opgenomen, de opnames vind je op BB. Die kun je bekijken op een voor jouw geschikt moment in de week waarin het in het overzicht staat gepland. Het is belangrijk dat je de colleges bekijkt voorafgaand aan de training Begeleiden van gezinnen in complexe situaties omdat in de training wordt voortgebouwd op de kennis uit de colleges.

Dit deel wordt afgesloten met een kennistoets.

[Kennisclips en werkcollege multidisciplinair samenwerken](#)

Janneke Metselaar, lector Zorg voor Jeugd, geeft twee colleges over de mogelijkheden en valkuilen van multidisciplinaire samenwerkingen. In een werkcollege zal zij uitgebreid in gesprek met jullie gaan hierover, lees voorafgaand aan deze colleges goed de Richtlijn Gezinnen met meervoudige en complexe problemen met name over het thema samenwerking.

[Masterclasses professionals uit de praktijk](#)

Professionals uit de keten van de complexe jeugdzorg vertellen over de organisatie, methodisch werken en benoemen praktijkvoorbeelden. Daarbij is ook specifieke aandacht voor (multidisciplinaire) samenwerking, intern en of extern.

De gastdocenten geven inzicht in hun werkzaamheden en vertellen tijdens masterclasses over wat zij meemaken op de werkvloer ten aanzien van samenwerken. Zij geven verschillende voorbeelden waarin het goed is gegaan en voorbeelden waar het beter had gekund. Ook geven zij aan met welke dilemma's zij veelvuldig te maken hebben. Van studenten wordt gevraagd zich goed te verdiepen in de organisaties.

Er zijn masterclasses van professionals van diverse organisaties of functies, bijvoorbeeld:

- Gebiedsteam.
- Jeugd Expert Team Leeuwarden.
- Veilig Thuis.
- Jeugdhulp Friesland
- De Raad voor de Kinderbescherming.
- Regiecentrum.
- Jeugdreclassering.
- Kinderrechter.

De informatie uit de masterclasses kun je gebruiken in bijvoorbeeld de intervisiebijeenkomsten in de PO-groep. Ook is het essentieel materiaal voor de voorbereiding van het multidisciplinair overleg.

Colleges Huiselijk geweld en kindermishandeling

In twee colleges wordt kennis aangeboden over huiselijk geweld, kindermishandeling, en de meldcode wordt opnieuw aan de orde gesteld. Er wordt ingegaan op hoe de meldcode toe te passen, met name de laatste stappen komen naar voren. Kennis over deze thema's is essentieel om goede en evenwichtige afwegingen in samenwerking te kunnen maken.

5.3 Toetsing

Er zijn twee toetsen verbonden aan deze leeruitkomst, een kennistoets Complexe opvoedsituaties en systemisch werken en een live-assessment Multidisciplinair overleg.

Mc toets Complexe opvoedsituaties en systemisch werken

De kennis bij deze leeruitkomst wordt onder andere getoetst door middel van een Multiple choice toets. Deze toets is in de toetsweek van periode 1 of 3.

Live assessment multidisciplinair overleg

De leeruitkomst wordt afgesloten met een live-assessment, namelijk een vergadering in jullie PO-groep. Een 'levensechte' casus wordt aangeleverd. Jullie zijn professionals die de casus bespreken en werken binnen de organisaties uit de keten van de jeugdhulpverlening. Er zijn uitsluitend rollen die met de opleiding HBO Pedagogiek vervuld kunnen worden. In een multidisciplinair overleg tussen medewerkers van deze organisaties wordt de casus besproken. De eerste 10 minuten heeft iedereen de tijd om zich voor te bereiden op zijn of haar rol. Daarna is er een multidisciplinair overleg van maximaal 30 minuten. Ieder lid van de vergadering heeft een rol en heeft inbreng vanuit die functie op de te bespreken casus. Je kunt hierbij bijvoorbeeld gebruikmaken van het Viervenstermodel. Het gaat hier nadrukkelijk om het gezamenlijk goed functioneren als team, dus de groep als geheel wordt beoordeeld. Realiseer je dat wanneer jij je niet goed hebt voorbereid, dit consequenties voor de overige leden van de groep kan hebben, want de zwakste schakel bepaalt vaak het eindresultaat.

De docent van de PO-groep en een andere docent zullen aanwezig zijn als assessoren.

6. Samenvatting van de leeruitkomsten, onderwijs en toetsing en beoordeling

Leeruitkomst	Onderwijs	Toetsvorm	Aantal EC
<p>Leeruitkomst Reflectief en normatief handelen</p> <p>Je reflecteert op het werken in complexe opvoedsituaties en de impact die dat heeft op jou als persoon en professional. Je toont aan hoe jouw beroepshouding is ontwikkeld, hoe je omgaat met ethische dilemma's en persoonlijke onzekerheden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PO-groep • Colleges ethiek • Vlaggensysteem 	Opdracht	6 EC
<p>Leeruitkomst Positioneren en engageren in het gedwongen kader kader</p> <p>Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie binnen het gedwongen kader. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Training Begeleiden van gezinnen met complexe problematiek • Training Analyseren en rapporteren • Training Nieuwe autoriteit/Verbindend gezag • Training Communiceren in civielrechtelijk kader • Training Communiceren in strafrechtelijk kader • Colleges Sociale psychologie • Colleges Jeugdstrafrecht en civiel recht in het gedwongen kader • Trainingen Augeo • Trainingen GGZ-Ecademy 	<p>MC toets Jeugdstrafrecht en civiel recht in het gedwongen kader</p> <p>Live-assessment gespreksvoering</p> <p>Opdracht Eindverslag bestaande uit Plan van aanpak en verantwoording verslag</p>	15 EC

<p>Leeruitkomst Multidisciplinair samenwerken in complexe opvoedsituaties</p> <p>Je laat in een multidisciplinaire samenwerking zien dat je positie durft te nemen en verschillen van inzicht bespreekbaar kunt maken en die kunt beargumenteren vanuit professionele standaarden. Je maakt je afwegingen en dilemma's inzichtelijk. Je draagt er zorg voor dat de rol en verantwoordelijkheden van alle partijen voor de cliënt duidelijk zijn.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Masterclasses • Colleges over samenwerking • Colleges Complexe opvoedsituaties en systemisch werken • Oefenen in PO-groep 	<p>MC toets</p> <p>Complexe opvoedsituaties en systemisch werken</p> <p>Live-assessment: Uitvoeren van een gesimuleerd multidisciplinair overleg</p>	<p>9 EC</p>
---	--	--	-------------

Alle leeruitkomsten worden beoordeeld met een cijfer 0-10 en minimaal is een 5.5 nodig om een voldoende te halen. Elk onderdeel moet minimaal 5.5 zijn: er kan niet onderling worden gecompenseerd.

7. Verplichte en aanbevolen literatuur

In deze lijst vind je een opsomming van zowel de verplichte alsook de aanbevolen literatuur. Het staat je vrij om daarnaast andere bronnen te raadplegen die relevant zijn voor de leeruitkomsten. Bedenk wel om goed te noteren welke bronnen je raadpleegt en verwijst ernaar met gebruikmaking van de APA-richtlijnen.

Verplichte literatuur

BPSW (2021) *Beroepscode voor professionals in sociaal werk*

Bolt, A. & Zijden, Q. van der (2017). *1Gezin1Plan. Handboek voor de praktijk*. Amsterdam: SWP.

De Beer, Y. (2016). *Kompas. Licht verstandelijke beperking, definitie, aspecten en ondersteuning*. Amsterdam: SWP.

Delfos, M.F. (2016, 9^e druk). *Ik heb ook wat te vertellen, communiceren met pubers en adolescenten*, Amsterdam: SWP

Dries, M. & van Endt-Meijling, M. (2018) 5e geheel herziene druk *Met nieuwe ogen; Meervoudig kijken en verbinden in het sociale domein*. Bussum: uitgeverij Coutinho

E-learning modules van Augeo en GGZ-ecademy (link wordt verstrekt)

Geenen, M-J (2017) *Reflecteren; leren je ervaringen als professional* Bussum: uitgeverij Coutinho

Hengst, M. & Den Hollander, K. (2020) *De mijne zijn de liefste; Dynamieken in samengestelde gezinnen*. Heeze: In de wolken

Internationaal Verdrag inzake Rechten van het Kind

Janssen, L. (2020) 7e druk, *Jeugdrecht begrepen*. Den Haag: BJU (hfd 11,12,13,14,15) (opmerking; als eerdere versie al is aangeschaft, is deze ook akkoord)

Jeugdteams werken met Jeugd (2017). Raadplegen via <https://www.wijkteamswerkenmetjeugd.nl>

Montfoort, A. (2005) *handboek jeugdreclassering*. Online te downloaden. (alleen deel gesprekstechnieken, zie moduleboek)

Montfoort, A. (2009) *handboek deltamethode gezinsvoogdij*. Online te downloaden

Omer, H. & Wiebenga E. (2015) *Geweldloos verzet in gezinnen, een nieuwe benadering van geweldadige en zelfdestructie gedrag van kinderen en adolescenten*. Bohn Stafleu van Loghum

Richtlijnen Jeugdhulp en Jeugdbescherming (2017) Raadplegen via <http://www.richtlijnenjeugdhulp.nl>

Rothfus, J. (2021). *Ethiek in sociaal werk*. Amsterdam: Pearson. Vierde editie. ISBN: 9789043037723 (opmerking; als eerdere versie al is aangeschaft, is deze ook akkoord)

Schaub-De Jong, M. en Van de Beek, B. (2018) derde druk *Intervisie leren; een methode voor professionele ontwikkeling* Boom uitgevers Amsterdam

Turnell A. & Edwards, S. (2009) *Veilig opgroeien. De oplossingsgerichte aanpak Signs of Safety in jeugdzorg en kindbescherming*). Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Van Ieperen-Schelhaas, K. (2016) 2e herziene druk *Contextuele hulpverlening*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Van Marmeren-Broers, S. (2018) 1^e druk *Systeemgericht werken in sociale beroepen*. Amsterdam: Boom (& website: www.systeemgerichtwerkeninsocialeberoepen.nl)

Vonk, R. (2017) 4e druk *Sociale Psychologie*. Amsterdam: Boom uitgevers

Welling, M. (2018) *Cliënt centraal in de Jeugdhulp; van visie naar aanpak* Amsterdam: Boom uitgevers

Weijers, I. (2020), *Jeugdrecht in de praktijk*. Vierde herziene druk, 2022, Amsterdam: SWP.

Aanbevolen literatuur:

Celestin-Westreich S. & L. P. Celestin (2017) (3e druk) *Observeren en Rapporteren*. Amsterdam: Pearson Benelux

Evelein, F. & Korthagen, F. (2011) *Werken vanuit je kern: Professionele ontwikkeling vanuit kwaliteiten, flow en inspiratie*. Amsterdam: Boom/Nelissen.

Janssen, H., Wentzel, W. & Vissers, B. (2015). *Basisboek Huiselijk Geweld*. Bussum: Coutinho

Kaal, H. (2017) (2edruk) *Beperkt in de keten*. Den Haag: Boom uitgevers

Theunissen, W. (2012). *Waar bemoeit U zich mee!? Morele dilemma's in het werk van de Raad voor de Kinderbescherming*. Amsterdam: SWP.

Van der Pol, I.G.M. (2018) 6e druk *Coachen als professie; Fundamenten voor begeleiding naar heelheid*. Amsterdam: Boom uitgevers.

Wolzak, A. (2012). *Kindermishandeling: Signaleren en handelen*. Amsterdam: SWP.

8. Weekplanning

Lesweek/ toetsing/ FFF-momenten	Professionele ontwikkeling	Training	Kenniscolleges
1.1	Kennismaking met de module en met elkaar (Begeleid)	Begeleiden in complexe opvoedsituaties: Kennismaken met elkaar en de inhoud van de training (3 lesuren)	<p>Complexe opvoedsituaties: Kenmerken van gezinnen met complexe problematiek (BB)</p> <p>Complexe opvoedsituaties: Systemisch-contextuele benadering (BB)</p> <p>Masterclass</p> <p>Ethiek: deugdenethiek</p>
1.2	Kennismaking als persoon en als professional (onbegeleid)	<p>Begeleiden in complexe opvoedsituaties: Omgaan met weerstand met acteur (3 lesuren)</p> <p>Nieuwe autoriteit en verbindend gezag (2 lesuren)</p>	<p>Complexe opvoedsituaties: Begeleiden van gezinnen met langdurige complexe problematiek (BB)</p> <p>Complexe opvoedsituaties: Systemisch –contextuele benadering, dl 2 (BB)</p> <p>Masterclass</p>
1.3	Kennismaking als persoon en als professional (begeleid)	<p>Begeleiden in complexe opvoedsituaties: werken met LVB met acteur (3 lesuren)</p> <p>Nieuwe autoriteit en verbindend gezag (2 lesuren)</p>	<p>Werkcollege Complexe Opvoedsituatie</p> <p>Complexe opvoedsituaties: Begeleiden van gezinnen met LVB-problematiek (BB)</p> <p>Complexe opvoedsituaties: Hechttingsproblematiek (BB)</p> <p>Masterclass</p>

1.4	Bijeenkomst volgens planning subgroep (onbegeleid)	Begeleiden in complexe opvoedsituaties: scheiding en stiefsystemen (3 lesuren) Nieuwe autoriteit en verbindend gezag (2 lesuren)	Complexe opvoedsituaties: de gevolgen van (complexe) scheiding en de gevolgen voor kinderen (BB) Masterclass
1.5	Bijeenkomst volgens planning subgroep (begeleid)	Begeleiden in complexe opvoedsituaties: scheiding en stiefsystemen (3 lesuren) Nieuwe autoriteit en verbindend gezag (2 lesuren)	Complexe opvoedsituaties: introductie op nieuw samengestelde gezinnen (BB) Complexe opvoedsituaties: Nieuw samengestelde gezinnen (BB) Masterclass
1.6	Bijeenkomst volgens planning subgroep (onbegeleid)	Begeleiden in complexe opvoedsituaties: maken van moodboard en presentaties (3 lesuren) Analyseren en rapporteren (3 lesuren)	Complexe opvoedsituaties: Trauma (BB) College Kindermishandeling en huiselijk geweld, meldcode Werkcollege over multidisciplinair samenwerking Masterclass
1.7	Bijeenkomst volgens planning subgroep (begeleid)	Workshop Vlaggensysteem (4 lesuren) Begeleiden in complexe opvoedsituaties: gesprekken met kinderen	Complexe opvoedsituaties: Therapievormen (BB) Masterclass
Herfstvakantie			
1.8	Bijeenkomst volgens planning subgroep (onbegeleid)	Analyseren en rapporteren (4 lesuren) Workshop Vlaggensysteem (3 lesuren)	Complexe opvoedsituaties- Beschermjassen (BB) Masterclass

(T1) Kennistoets 1: Complexe opvoedsituaties en systemisch werken	Voorbereiden presentatie professionele ontwikkeling.		
2.1 FFF-moment: Analyseren en rapporteren	FFF-moment: Presentatie Professionele ontwikkeling (begeleid)	Analyseren en rapporteren (2 lesuren) Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in civielrechtelijk kader (4 lesuren)	College Jeugdstrafrecht en civielrecht College Kindermishandeling en huiselijk geweld, meldcode Werkcollege Multidisciplinaire samenwerken Masterclass
2.2 FFF-moment: Analyseren en rapporteren	Bijeenkomst volgens planning subgroep (onbegeleid)	Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in civielrechtelijk kader met acteur (4 lesuren)	College Jeugdstrafrecht en civielrecht èn Ethiek: introductie Tuchtrect en Beroepscode Masterclass
2.3	Bijeenkomst volgens planning subgroep (begeleid)	Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in civielrechtelijk kader met acteur (4 lesuren) Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in strafrechtelijk kader (4 lesuren)	College Jeugdstrafrecht en civielrecht
2.4	Bijeenkomst volgens planning subgroep (onbegeleid)	Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in civielrechtelijk kader met acteur (4 lesuren) Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in strafrechtelijk kader met acteur (4 lesuren)	College Jeugdstrafrecht en civielrecht (BB) Sociale psychologie (BB) Tuchtrectzitting

2.5 Toets: liveassessment Multidisciplinair overleg	Bijeenkomst volgens planning subgroep (begeleid): Live-assessment Multidisciplinair overleg	Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in civielrechtelijk kader met acteur (4 uren)	College Jeugdstrafrecht en civielrecht (BB)
		Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in strafrechtelijk kader met acteur (4 uren)	Sociale psychologie (BB) Tuchtrechtzitting
2.6	Bijeenkomst volgens planning subgroep (begeleid)	Gespreksvaardigheden gericht op opvoedsituaties in strafrechtelijk kader met acteur (4 uren)	Werkcollege sociale psychologie
2.7	Oefenen voor live assessment Vorbereiden PVA en Verantwoording		
Twee onderwijsvrije weken (kerstvakantie)			
2.8 Toets: Live assessment Positioneren en engageren	Vorbereiden eindproduct Professionele ontwikkeling		
T2a Toets: Recht Eindpresentatie Reflectief en normatief handelen	Bijeenkomst volgens planning subgroep (Begeleid): Eindpresentatie Reflectief en normatief handelen		
T2b Toets: herkansing Complexe opvoedsituaties en systemisch werken	23 januari 2023: inleveren PVA en Verantwoording		

Bronnenlijst:

BPSW, z.d. Dossier reflecteren. Geraadpleegd op 21-06-2021

<https://www.bpsw.nl/dossiers/reflectie/wat-is-reflecteren/>

De Vries, D. *Beroepshouding in de zorg* (z.d. Geraadpleegd op 21 juni 2021 op

<https://www.beroepshoudingindezorg.nl/1/2/normatieveprofessionalisering.html>

Professionalisering Jeugdhulp en Jeugdbescherming, z.d. Geraadpleegd op 20 juni 2021 van

<https://professionaliseringjeugdhulp.nl/>

Landelijk opleidings- en competentieprofiel hbo- bacheloropleiding Pedagogiek (2019): *Opgroeien en opvoeden ondersteunen*. Amsterdam: SWP

Bijlagen

- Beoordelingsformulier product, leeruitkomst Reflectief en normatief handelen.
- Beoordelingsformulier live assessment, leeruitkomst Positioneren en engageren.
- Beoordelingsformulier verantwoording (inclusief plan van aanpak), Positioneren en engageren.
- Beoordelingsformulier multidisciplinair overleg, leeruitkomst Multidisciplinair samenwerken.
- Peerassessment plan van aanpak, Positioneren en engageren.
- Peerassessment gespreksvaardigheden, Positioneren en engageren strafrechtelijk kader.
- Peerassessment gespreksvaardigheden, Positioneren en engageren civielrechtelijk kader.

Beoordelingsformulier Module COGH - Eindproduct	
Leeruitkomst Reflectief en normatief handelen	
Naam student:	
Studentnummer:	
Datum beoordeling:	
Assessor:	
Handtekening assessor:	
Cijfer:	
Leeruitkomst	
Je reflecteert op het werken in complexe opvoedsituaties en de impact die dat heeft op jou als persoon en professional. Je toont aan hoe jouw beroepshouding is ontwikkeld, hoe je omgaat met ethische dilemma's en persoonlijke onzekerheden.	
Voorwaarden voor beoordeling: Presentatie (FFF-moment), certificaat Vlaggensysteem en bewijs deelname Tuchtrechtzitting.	
Indicatoren:	
<ul style="list-style-type: none"> • Je reflecteert op persoonlijk, technisch instrumenteel en normatief niveau • Je geeft aan welke impact het leren over en het werken in complexe opvoedsituaties op jou heeft. • Trekt conclusies over het eigen handelen, waarbij inzicht wordt getoond in persoonlijke eigenschappen, vaardigheden en kwaliteiten die verband houden met het handelen, en de relatie met de beroepsuitoefening. • Laat zien op welke wijze en met welk effect is geëxperimenteerd met nieuw gedrag. • Toont inzicht in de eigen rol en die van groepsgenoten bij de samenwerking en het eigen leerproces. • Stelt vragen om de normatieve aspecten en/of de morele vraag in een situatie te onderzoeken. 	
Toelichting beoordeling:	

Beoordelingsformulier Module COGH – Live-assessment	
Leeruitkomst Positioneren en Engageren in het gedwongen kader	
Naam student:	Studentnummer:
Assessor 1:	Assessor 2:
Handtekening en datum:	Handtekening:
Datum beoordeling:	
Cijfer:	
Leeruitkomst	
<p>(A) Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie binnen het gedwongen kader. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. (B) Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende (gespreks) methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.</p>	
Indicatoren Deel A	
<ul style="list-style-type: none"> • Je toont aan dat je in staat bent een samenwerkingsrelatie/werkalliantie aan te gaan binnen het gedwongen kader (positioneren/engageren). • Je toont aan dat je relevante zaken kunt benoemen zonder het contact met de cliënt te verliezen (positioneren en engageren) Je blijft afstemmen door onder meer: <ul style="list-style-type: none"> ○ benoemen veiligheid en risico's van/voor kind (civiel). ○ delict en gedrag bespreekbaar maken (straf) • Je toont aan dat je zowel de basis gesprekstechnieken beheerst als relevante methodische interventies. Je laat houding en interventies zien uit oplossingsgerichte werken, systemisch werken, motiverende gespreksvoering en of geweldloos communiceren. 	
Toelichting beoordeling:	

Beoordelingsformulier Module COGH – Eindverslag		
Plan van aanpak en verantwoording		
Leeruitkomst Positioneren en Engageren in het gedwongen kader		
Naam student:		
Studentnummer:		
Datum beoordeling:		
Assessor:		
Handtekening:		
Cijfer:		
Leeruitkomst		
<p>(A) Je toont aan dat je in afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. (B) Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende (gespreks)methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.</p>		
Voorwaarden voor beoordeling Deel B:	Ja	Nee
Correct Nederlands in spelling en stijl (maximaal) gemiddeld 2 spelfouten per pagina.		
Maximaal 1500 woorden (exclusief Plan van Aanpak)		
Correcte bronvermelding volgens de laatste APA-richtlijnen NHL Stenden.		
In de Verantwoording zijn minimaal 8 verplichte en of aanbevolen bronnen gebruikt van de literatuurlijst.		
Peerassessment formulieren (3) plan van aanpak/ gespreksvoering zijn toegevoegd		
Certificaten (Augeo) toegevoegd		
Certificaten GGZ Ecademy toegevoegd		
Opdracht Sociale Psychologie		

Indicatoren Deel B

- Het format voor het plan van aanpak is volledig ingevuld volgens een actueel analyse model.
- In het Plan van aanpak wordt, op basis van de analyse, de gewenste situatie geformuleerd waarbij rekening is gehouden met de belangen van alle partijen (meervoudige partijdigheid) en is afgestemd met de betrokkenen.
- In de verantwoording is de houding en het gedrag van de cliënt in relatie tot diens achtergrond beschreven, waarbij kennis over complexe problemen van kind/jongere en/of gezinnen met meervoudige en complexe problemen is aangetoond.
- Er is aangegeven hoe in het gesprek gebruik is gemaakt van oplossingsgericht werken, motiverende gesprekstechnieken, nieuwe autoriteit/verbindend gezag. Indien je/jullie dit niet gedaan hebt/hebben, geef aan wat je/jullie mogelijk had(den) kunnen inzetten.
- Uit de verantwoording, aan de hand van concrete voorbeelden uit de casus, blijkt dat de student bekend is met professionele standaarden, (Richtlijnen, internationale rechten van het kind, Beroepscode) en sociale psychologie en ethiek.
- Afweging en dilemma's worden beschreven.

Toelichting beoordeling:

Beoordelingsformulier Module COGH – Multidisciplinair Overleg

Leeruitkomst Multidisciplinair Samenwerken

Groepsbeoordeling

Namen studenten en studentnummers:

1.	5.
2.	6.
3.	7.
4.	

Datum beoordeling:

Assessor 1:

Assessor 2:

Handtekening:

Handtekening

Cijfer:

Leeruitkomst

Je laat in een multidisciplinaire samenwerking zien dat je positie durft te nemen en verschillen van inzicht bespreekbaar kunt maken en die kunt beargumenteren vanuit professionele standaarden. Je maakt je afwegingen en dilemma's inzichtelijk. Je draagt er zorg voor dat binnen de multidisciplinaire hulpverlening de rol en verantwoordelijkheden van alle partijen voor de cliënt duidelijk zijn.

Indicatoren:

- Het multidisciplinair team verheldert de vraag en het doel van dit overleg.
- Het multidisciplinair team laat zien welke rollen en verantwoordelijkheden er zijn.
- De leden van het multidisciplinair team benoemen relevante methodieken en theoretische kaders in hun argumentatie.
- De leden van het multidisciplinair team laten een professionele houding zien door positie in te nemen en verschillen van inzichten bespreekbaar te maken.
- De leden van het multidisciplinair team maken afwegingen en dilemma's inzichtelijk.

Toelichting beoordeling:

Leeruitkomst	
<p>Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.</p>	
Criteria:	Feedback
1. Het format voor het plan van aanpak is volledig ingevuld volgens een actueel analyse model.	
2. In het plan is rekening gehouden met het potentieel van het probleemoplossend vermogen van de casus, gewenste situatie, resulterend in concrete doelen.	
3. Mogelijke bijstelling van het plan en evaluatiemomenten zijn opgenomen.	
Peerassessment Module COGH – Plan van aanpak	
Leeruitkomst Positioneren en Engageren	
Naam student:	
Studentnummer:	
Datum feedback:	
Namen medestudenten:	
Handtekening medestudenten:	

Peerassessment Module COGH – Gespreksvoering in strafrechtelijk kader	
Leeruitkomst Positioneren en Engageren	
Naam student:	
Studentnummer:	
Datum feedback:	
Namen medestudenten:	
Handtekening medestudenten:	
Leeruitkomst	
(A) Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. (B) Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.	
Criteria deel A:	Feedback
<p>Je toont aan dat je in staat bent een samenwerkingsrelatie/werkalliantie aan te gaan (positioneren/engageren), door onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student maakt contact met jeugdige/ ouder (oogcontact, verwelkomen, voorstellen, smalltalk) en bejegt jeugdige/ouder respectvol, sluit aan, neemt hen serieus en toont betrokkenheid en legt doel van het gesprek uit. • Student geeft uitleg over functie, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van jeugdhulpverlener/ gezinsvoogd. • Student informeert naar visie van jeugdige/ouder, achtergronden, netwerken, hulpverlening, krachten en risicogedrag. 	
<p>Je toont aan dat je relevante zaken kunt benoemen zonder het contact met de cliënt te verliezen (positioneren/engageren) door onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student benoemt veiligheid en risico's van/voor kind. • Student benoemt tijdens gesprek wat belangrijk is bij opgroeien en ontwikkelen. • Student heeft tijdens gesprek een voorbeeldfunctie in omgangsvormen en gedrag en weet op juiste manier om te gaan met vormen van agressie /grensoverschrijdend gedrag en is alert op waarden die niet overeenkomen met het rechtssysteem van de samenleving. 	

<p>Je toont aan dat je zowel de basis gesprekstechnieken beheerst als relevante methodische interventies</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student laat houding en interventies uit oplossingsgerichte methode, systemisch werken, motiverende gespreksvoering en geweldloos communiceren zien.	

Peerassessment Module COGH – Gespreksvoering in civielrechtelijk kader	
Leeruitkomst Positioneren en Engageren	
Naam student:	
Studentnummer:	
Datum feedback:	
Namen medestudenten:	
Handtekening medestudenten:	
Leeruitkomst	
<p>(A) Je toont aan dat je in voortdurende afstemming met betrokkenen in staat bent om een jeugdige en/of gezinssysteem te ondersteunen in een gesimuleerde complexe pedagogische situatie. Je toont aan dat je daarbij met weerstand om kunt gaan. (B) Je schrijft een plan van aanpak. Je maakt vervolgens in een schriftelijke verantwoording afwegingen en dilemma's inzichtelijk en je verantwoordt je handelen vanuit de hierbij passende methodieken, professionele standaarden en richtlijnen.</p>	
Criteria deel A:	Feedback
<p>Je toont aan dat je in staat bent een samenwerkingsrelatie/werkalliantie aan te gaan (positioneren/engageren), door onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student maakt contact met jeugdige/ ouder (oogcontact, verwelkomen, voorstellen, small talk) en bejegent jeugdige/ouder respectvol, sluit aan, neemt hen serieus en toont betrokkenheid en legt doel van het gesprek uit. • Student geeft uitleg over functie, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van jeugdhulpverlener/ gezinsvoogd. • Student informeert naar visie van jeugdige/ouder, achtergronden, netwerken, hulpverlening, krachten en risicogedrag. 	
<p>Je toont aan dat je relevante zaken kunt benoemen zonder het contact met de cliënt te verliezen (positioneren/engageren) door onder meer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student benoemt veiligheid en risico's van/voor kind. • Student benoemt tijdens gesprek wat belangrijk is bij opgroeien en ontwikkelen. • Student heeft tijdens gesprek een voorbeeldfunctie in omgangsvormen en gedrag en weet op juiste manier om te gaan met vormen van agressie /grensoverschrijdend gedrag en is alert op waarden die niet overeenkomen met het rechtssysteem van de samenleving. 	

<p>Je toont aan dat je zowel de basis gesprekstechnieken beheerst als relevante methodische interventies</p> <ul style="list-style-type: none"> • Student laat houding en interventies uit oplossingsgerichte methode, systemisch werken, motiverende gespreksvoering en geweldloos communiceren zien.	